СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 217. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 19 вересня 1933. VOL. XLI. No. 217. Jersey City, N. J., Tuesday, September 19, 1933. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ РОЗРОСТАЄТЬСЯ

ВАШИНГТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заповідає, що викаже на конвенції Федерації, яка відбудеться 2 жовтня, що Федерація зросла за останній рік принаймні на 500,000 нових членів. Він каже, що ця обставина вказує найкраще, що Федерація сповнює від десятків літ совіснo своє завдання та що в Америці нема місця на ніяку іншу робітничу орґанізацію. Ґрін підкреслив, що відтепер голос праці буде чути в кожній важній публичній справі. Разом з тим заявив, що „Найра" є побудована на здорових принципах і треба робітництву докладати всіх зусиль, щоби пляни „Найри" здійснилися.

КОМУНІСТАМ НЕ ВДАЄТЬСЯ БАЛАМУТА.

НАЗАРЕТ (Пенсилвенія). — Большевики намагалися використати страйки незадоволених юнійних робітників і здавалося, що вже перетягнули на свою сторону яких 2,000 робітників. Та приїхав висланник Федерації Праці, пояснив робітникам, у чім діло, й забрав усіх робітників від большевиків назад до юнії.

ВІКНОЧИСТИ В БОРОТЬБІ ЗА ЮНІЮ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Филаделфійська юнія вікночистів віднеслася до місцевої „Найри" з донесенням на „Кістон Віндов-Клінінг Компані" і „Джексон Віндов Клінінг Компані" за те, що ті компанії, хоч вивісили „синього орла" відгрожуються, що викинуть з роботи всіх тих вікночистів, котрі є членами „Віндов Клінерс Юніон", яка належить до Американської Федерації Праці. В жалобі кажеться далі, що ті компанії вже навіть позбавили робітників роботи за приналежність до юнії. Юнійні урядовці твердять, що мають теж докази, що одна з тих компаній платить робітникам по 18 центів за годину, вимагаючи 50 годин праці на тиждень.

ЖЕРТВИ ҐУРАҐАНУ.

НЮ БЕРН (Норт Керолайна). — Досі нараховано 10 жертв у людях як наслідок ґураґану. Буде їх більше. А матеріяльна шкода виносить грубі міліони.

МЕКСИКО. — Ґураґан наніс найбільше шкоди місту Тампіко. В місті й околиці загинули 39 людей, а понад 3,000 осіб опинилися без даху над головою.

СТРАЙКУВАТИМУТЬ ДАЛІ.

АЛЕНТАВН. — Робітники по фабриках шовку в окрузі Лиґай Велі рішили продовжати далі страйк і в числі коло 10,000 прилучитися до страйкуючих по інших центрах.

ПРОТИ ДЕСТРУКТИВНОЇ КРИТИКИ.

НЮ ЙОРК. — Монсіньор М. Лявел проповідував у католицькій катедрі св. Патрика на тему акції краєвої відбудови з боку „Найри". Він просив вірних, щоби не слухали деструктивної критики, а молилися, щоби та акція вдалась. Монсіньор підкреслив, що плян „Найри" не є досконалий; але й конституція Злучених Держав не є досконалою і її треба було доповняти. А навіть доповнення, як от 18 поправка, показались недобрими. Та з того не виходить, що конституція недобра. Так, казав о. Лявел, треба глядіти і на акцію „Найри".

ДОМАГАЮТЬСЯ ІНФЛЯЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Члени конґресу, котрі походять з полудневих стейтів, скликують наради, на яких хочуть обговорити плян, як натиснути на уряд, щоби допустив інфляцію і тим чином підніс ціни на хліборобські продукти.

ВИДВИГАЮТЬ СПРАВУ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ФИЛИПИН.

МАНІЛЯ. — На конвенції филипинських ветеранів, котрі перед 30 роками боролися за незалежність Филипин, порушено справу незалежности. Ветерани заявилися проти принятого конґресом проєкту Госа-Котінґа, підносячи, що цей проєкт нікого не задоволяє. Ветерани домагаються по змозі як найскоршої цілковитої незалежности Филипин. Вони згідні з тим, що Злучені Держави можуть задержати у своїй посілости деякі місця, потрібні для держання американської фльоти.

БЕРУТЬСЯ БОЙКОТУВАТИ ФОРДА.

БАЛЬБОА (Канал Зон). — Зорганізоване робітництво заявилося за бойкот товарів Форда на так довго, поки він не підпише кодексу „Найри".

ПОБОЮЮТЬСЯ АНАРХІЇ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Американські бизнезмени є того переконання, що студентський уряд не дасть собі ради з управою краю. Бизнес завмер. Ніхто не платить податків. Державна каса порожна. Все те може довести до того, що Злучені Держави будуть змушені інтервенювати, щоб ратувати Кубу від цілковитого хаосу.

БОРА ПРОТИ ІНТЕРВЕНЦІЇ.

ВОЙЗ (Айдаго). — Сенатор Бора заявив, що він не може уявити собі такого положення, яке змусило би його згодитися на американську інтервенцію на Кубі.

ЗАКРАЛИ 4 МІЛІОНИ ПУДІВ ЗЕРНА.

Таке доносить московська „Комсомольська Правда". Комсомол це „комуністична соціялістична молодь", а наведена газета це її орган. Партія й уряд зарядили, щоби зерно віддавати державі зараз після вимолочення. Одначе уповноважений Єрмаков вислав перед кількома днями Західньо-сибірському Зернотрестові оперативний плян передачі нового хліба. Цей плян каже, щоби в совхозі передано в серпні лише 321 тисяч пудів (1 пуд ма 16.40 кг.) або 19.3 проц. усього завдання. Так украла дирекція Західньо-сибірського Зернотресту в держави 4 міліони пудів зерна.

ЛЕМКІВСЬКИЙ БУКВАР.

Відомий „герой Трохановських видав уже друком I. часть букваря свого винаходу і його можна вже дістати в книгарнях у Новому Санчі. Ця книжечка друкована нібито лемківським говором, по одній стороні латинкою, а по другій гражданкою.

КРІВАВА БІЙКА 300 ПАРУБКІВ.

В селі Бучковичі, пов. Біла, відбувалася в шинку танкова забава. З сусідного села Рибажовиці прибули кількадесять хлопців, узброєних в палиці, боксери й ножі, і розпочали бійку з місцевими парубками. Згодом бійка перенеслася на подвіря і до неї прилучилися біля 200 парубків. Наслідки бійки були жахливі. Одному зломили молотом хребетний стовп, чотирох побили так, що їх відвезли до шпиталю, а 19 булиі лекше ранені.

ЗАСТРІЛЕННЯ НА ДНІСТРІ.

В Тягині хтось хотів вночі перейти Дністер з Бесарабії на той бік. Його побачив румунський пограничник і крикнув на нього, щоби став і піддався. А коли той не хотів, пограничник вистрілив і вбив його на місці. При нім знайдено документи на імя Петро Касилов.

СВИНЯ ЗІЛА ДИТИНУ.

В громаді Могошештах (Румунія) сталося нещастя. Мама лишила 11-місячну дитину, Єлену Чурдя, саму на подвірю, а сама пішла до сусідів на повагівку. Свиня кинулася на дитину і зіла ніжки тай частину черевця. Та дитини не було дома. Вернувшися, не пощадив жінці кулаків.

ЗВИРОДНІЛІ МАТЕРІ.

В селі Княже, гороховського пов., на Волині, дівчина Зиновія Кайло задушила власну дитину зараз по народженні. Її арештовано. — Подібно теж зробила Катерина Кривоплівна з Вел. Рудець, кобринського пов., на Волині, яка, вродивши дитину, закопала її під хатою. Звироднілу матір арештовано.

ФРАНЦУЗИ ПРИЛЕТІЛИ ДО МОСКВИ.

До Москви прилетіли три французькі літаки разом з міністром французького летництва. Французам большевики влаштували гучну зустріч на чолі з Літвиновом. Військові оркестри грали інтернаціонал та марселєзу.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

БАТЮШКА — ПОЛІЦІЙНИЙ АҐЕНТ.

Дня 8. серпня ц. р. в луцькому окружному суді відбулася розправа проти відомого православного священика Неізвестного, що в свойому часі в селі Боропохові стріляв до юрби селян, які прийшли до нього з доманиням, щоби він залишив село.

Неізвестний нераз нападав на селян з лайками і револьвером, а на розправі в городському суді за подібну авантуру назвав себе аґентом поліції. Тому його оборонець на згаданій розправі 8. серпня ц. р. поставив свідкови, аґентові поліції, запит, чи правда, що Неізвестний служить у поліції? Свідок відповів, що властиво батюшка є аґентом, але є в контакті з поліцією й інформує її про протидержавні елементи, цебто є льояльним громадянином.

Неізвестного обвинувачував один з селян, учасників юрби, якого батюшка ранив і він довго лікувався. Суд Неізвестного виправдав. Мотивація: він стріляв у власній обороні. Треба додати, що церковна влада забрала Неізвестного з Борохова, але не залишила доброго „русскаго человека" без шматка хліба, — дала йому посаду дяка.

Отже Неізвестний не втратив виглядів стати ще добрим душпастирем українських духовних овечок.

ЩЕ ОДНА СМЕРТЬ НАСЛІДКОМ ЦІКАВОСТИ.

На хуторі Городище біля села Студянка, судобицької волости, дубенського пов., 21-літній Онисько Білюк знайшов у лісі частину гарматного набою ще з часів світової війни. Маніпулюючи, спричинив вибух, від чого його так поранило, що він внедовзі помер наслідком упливу крови.

ХЕМІЧНІ КОНСЕРВИ.

Англійська військова влада рішила скасувати резервові харчеві порції, які кожний вояк носить у торністрі, заступаючи їх спеціяльним хемічним препаратом, що має велику відживну вартість. Нові харчеві таблетки будуть випробувані підчас цьогорічних маневрів. Препарат складається з масла, какао, горохової муки, екстракту з волового мяса і цитринового соку. Цілість виглядає як чеколядовий бльок.

14 ОСІБ ЗГИНУЛИ В АВТОБУСОВІЙ КАТАСТРОФІ.

На дорозі з Решту до Шахсавару (Персія) завалився міст під автобусом, який переїздив з прогульковцями. Автобус упав до ріки й розторощився на шматки. В цій катастрофі згинули 14 осіб, а 11 були тяжко ранені.

ДУШЕВНОХОРІ ЖЕРТВИ ВІЙНИ.

Є жертви війни, яких доля далеко жахливіша, ніж 100-процентові інваліди. Є це душевнохорі люди, яких душевне потрясення викликало раз на завжди з числа живих людей — люди, що в домах для божевільних ждуть, поки смерть не положить кінця їхньому бездумному людському існуванню...

В 1919 р. начислювано у Франції 8,000 тих нещасних. Тепер осталося їх ще 4,140. Смертність між ними велика: за 14 літ вмерло їх 4,000 душ. Всі душевнохорі є признані 100-процентовими інвалідами й одержують повну пенсію. Платня ця дає повну спроможність вижити тим, що не мають ніякої рідні: таких начислюють 1,500 людей. У багатьох вся родина вже померла; інші знову не пригадують собі, чи була в них родина, чи ні... А є теж такі жінки й діти, які не хочуть знати, що близька їм людина доживає свойого віку в домі для божевільних.

ПРИЙМАЧКА ЗАСТРІЛИЛА ТАТА.

Старий купець Николай Вардака в Турну Северін(Румунія) не мав дітей і прийняв за свою одну дівчину, котрій було 7 літ. Тепер приймачці 22 роки. Названий батько обіцяв їй лишити по смерти свій великий маєток. Але тепер, маючи 75 років, йому захотілось оженитися з Анною Клим. Незадовго мало бути й весілля. Старий зробив тестамент і записав своїй нареченій цілий маєток. За це нераз була сварка між ними і приймачкою Єленою Падопол. Одного дня вона стрілила в старого двічі з револьвера. Закрівавлений Вардака поліз іще з хати на дорогу й став кричати помочі. Прийшла поліція. Жертву відвезено до лікарні. Одна куля попала в праву грудь, а друга в черево. Разом з приймачкою заарештовано і її любаса Ґеорґія Майсінберґера, в котрого знайдено револьвер. Він признався, що був би застрілив старого, як би Єлена Вардака була його не влучила.

ЗЛОЧИН МАТУШКИ НА ФІЛЬМІ.

Одно з нових філмових підприємств у Відні приступило до реалізації фільми п. заг. „Динаміт на шинах", яка мала би відзеркалити історію голосного залізничого атентатчика Матушки та всіх його злочинів. За сценарем, Матушка доконує злочинів як божевільна людина. У фільмі має виступити дочка злочинця, Ґабі, яка відіграє ролю дочки Матушки.

НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

Помершийу Ню Йорку в 1932 р. Вилієм Колґейт, літ 92, залишив маєток на суму $3,084,250, з чого $1,936,836 призначив на допомогу 22 добродійним і освітним інституціям.

200 ВИПАДКІВ БОЖЕВІЛЛЯ ВНАСЛІДОК СПЕКИ.

В цілій Персії панувала три дні така жахлива спека, що 200 людей захворіли на сонячний дурман. В місті Теґеран було кілька випадків смерти.

БОЛЬШЕВЕКИ НЕ ПУСКАЮТЬ НА УКРАЇНУ АНГЛІЙСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ

ЛОНДОН (Англія). — Українське Бюро подає, що радянська влада не дає дозволу відвідати Україну англійським кореспондентам та кореспондентам взагалі небажаних їм газет. Так, наприклад, большевики заборонили поїхати на Україну кореспондентови „Манчестер Ґардіян" та американської бостонської газети „Кріщен Саєнс Монітор". Ці кореспонденти раніше часто відвідували Україну й подавали звідти правдиві дописи до своїх газет, які не подобались Москві.

Зате Москва організує тепер поїздки кореспондентів чужинецьких газет, які здобули довіря комуністів, що завжди подають відомости, які є бажані Москві. Тепер, коли жнива скінчилися й населення трохи віджевилося, большевики „пустили" на Україну кореспондентів, котрі є їм прихильні.

ДЮРАНТІ ВЖЕ НЕ БАЧИТЬ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.

ХАРКІВ (Україна). — В телеграмі до нюйоркської газети „Таймс" відомий її кореспондент, Волтер Дюранті, подає, пишучи Харків, Росія, що на Україні він тепер не бачив голодних людей, а навпаки, всі старі й малі виглядають добре виживлені.

Він знову підкреслює, що комуністична влада нарешті покорила собі населення й воно „признало рацію Москві" в земельній політиці й згодилося на колективізацію. Дюранті каже, що він тепер не бачив на Україні жадної опозиції до Москви. Це кореспондент „Таймсу" спеціяльно підкреслює кілька разів.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ГОЛОД НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН (Англія). — Українське Бюро подає, що англійська преса подала доклад вістки про голод, який лютує на Україні та на Кубані, а який радянська влада старається всіми способами закрити від світа. Статті про голод на Україні вмістили такі найповажніші англійські ґазети, як „Таймс" „Манчестер Ґардіян", „Дейлі Телеграф", „Морнінґ Пост", „Вестерн Мейл", „Ґардіян" „Кетолік Таймс" та багато інших.

„ГАНЬБА ЛЯХАМ!"

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Окружний суд у Самборі засудив на вязницю від 8 до 10 місяців кождого дванацять молодих Українців з Луки, пов. Самбір. Польська влада обвинувачувала їх у тому, що підчас Свята Могил у Луці вони кидали на польську поліцію каміння й кричали „Ганьба Ляхам!"

Оборона засуджених внесла апеляцію. Обвинувачені твердять, що їм поліція приписала вину, до якої вони не почуваються.

МОСКВА ОСТАТОЧНО ЛІКВІДУЄ ВСЕУКРАЇНСЬКУ АКАДЕМІЮ НАУК.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — З Києва доносять, що комісарі Москви далі „чистять" Всеукраїнську Академію Наук, викидаючи з неї рештки українських учених. Крім уже раніше подаваних імен визначніших українських учених, яких Москва викинула з Всеукраїнської Академії Наук, увязнила, або вислала за межі України, тепер треба додати ще 16 осіб, виключених звідти як „клясові вороги", „націоналісти", „опортуністи", „контрреволюціонери" й т. п.

Отже між свіжо „вичищеними" з Академії є: М. Чеховий, Л. Левицький, Н. Миколенко, К. Панасюк, Артемський-Коваленко, Камишон, Кіндрат, Шуран, Онуфрійчук, Федоряк, Хомінський, Лукасевич, Леонтіїв, Руденко, Яковець, Корчинська, Баран, Шморгонь. Тепер в Академії лишилися такі „Українці", як Боґомолец, Ґольдман, Паладін і т. д., про „наукові праці" яких ніхто ще не чув.

НІМЕЧЧИНА ХОЧЕ ЗБРОЇТИСЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — На передодні конференції в справі розоброєння німецькі політики все рішучіше заявляють, що Німеччина хоче збройтися нарівні з іншими державами. Німеччина тепер готова виступити геть зі всіх міжнародних організацій та не брати ніякої участи в міжнародних конференціях, коли її не будуть трактувати рівноправно з великими державами.

Таким становищем Німеччини Франція занепокоєна й вона в свою чергу тепер не піде на ніякі пляни про обмеження зброєння. Треба сподіватися, що конференція в справі розоброєння скоро розібється остаточно.

КРІВАВІ СУТИЧКИ В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Підчас демонстрації прихильників канцлера Дольфуса й контрдемонстрації сторонників Гітлера в Граці прийшло до кривавих сутичок. У тих сутичках поранено 30 поліцаїв та цивільних демонстрантів. Поліція арештувала 150 ворохобників.

Італія пересунула цілу свою четверту армію до кордонів Австрії з наміром дати реальну підтримку урядови Дольфуса, колиб фашисти-гітлерівці зробили спробу повалити цей уряд та установити фашистівську владу в Австрії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиτі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНУ ЗДЕСЯТКОВАНО

Москва побідила! Триюмф Кремля над українськими селянами! Так зачинає свою кореспонденцію, вислану вже з Харкова, Волтер Дюранті, нераз уже цитований нами кореспондент „Ди Ню Йорк Таймс". Україна видніє тим разом навіть на першім місці в наголовку, який звучить в англійськім оригіналі „**Famine Decimates Ukraine Peasants**".

Московсько-совітський симпатик подає нарешті ближчі відомости про страшний голод на Україні. Не бачив він його цілий рік, але добачив тепер, коли треба було йому писати про новий триюмф совітів, про нову побіду Москви над українськими селянами. Цей допис є важний тим, що отсе совітський симпатик потверджує дословно те, про що писала ввесь час чесна українська преса. А саме, що українське селянство ставилося завжди ворожо до московської влади і її комуністичних експериментів, що воно не хотіло зносити економічного визиску України Мосвою та що бунтувалося проти Москви, як проти чужої національної влади. Ота кореспонденція стверджує далі те, що московський червоний уряд, вичерпавши всі найжорстокіші засоби, щоби знищити національний і економічний опір України, а зокрема опір українського селянства, взявся за зломання українського спротиву шляхом виголодження і вилюднення України. І той спосіб наразі вдався. Населення України здесятковано. Міліони селян вимерли з голоду, а другі міліони покинули рідну землю. І Москва, як пише Дюранті, виграла, Кремлін затриюмфував. Міліони Українців згинули з голоду, а смертність на Україні збільшилася втроє у порівнанню з нормальними часами. Заломився, як пише Дюранті, „**Ukrainian Verdun**", **себто український селянин.** Примара голодової смерти змусила його покидати рідну землю. І опір українського селянина зломано.

Тим чином сам Дюранті передає, може й не хочучи, образ московської політики на Україні. Стверджує, що червона влада „робітників і селян" у Москві вимордувала голодом міліони українських селян і тепер триюмфує. І розкладає Україну з середини до решти, кидаючи тепер, по жнивах, шматок хліба тим, що зі страху перед голодовою смертю падають перед нею на коліна.

Ота політика совітів супроти України повинна тепер бути виявлена американському урядови й американському громадянству. Саме тепер намагаються совіти дістати від Америки міліонові позички. Тому скликуймо негайно віча і засилаймо до Вашингтону протести в справі того, що чинить Москва з Україною.

О. Сновида.

РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ПЕРЕПРОСИНИ

В „Ізвестіях" і в „Ґазеті Польскій", — в двох офіціозах, появилася водночас стаття Карла Радека, одного зі стовпів совітського режіму.

Стаття ця — арґументація совітсько-польського зближення. І все в ній — цікаве. Є тут і задоволення Радека, що ідея приязні з Совітами" знайшла довіря також і серед тих кругів польської суспільности, які досі ставилися до тої приязні з недовірям"... Тішиться Радек, що кореспондент московський „Ґазети Польської", Отмар, цей „молодий пілсудчик, публично дав вотум довіря до мирної політики Совітів", і заявляє, що повстання незалежної Польщі це „одно з немногих позитивних зявищ війни", та цитує з Енґельса і Леніна, що вони все стояли за непідлеглу Польщу...

Досі, правда, ми були привикли до іншої мови совітських достойників, а Радека зокрема, щодо їх західнього „буржуазного" сусіда. Досі Совіти шукали довіря не в „молодих (чи старих) пілсудчиків", а в польського пролетаріяту... Але тепер про це — ні телень. Д сі Совіти уважали повстання незалежної буржуазної Польщі — за удар для „справи пролетаріяту"; тепер — виходить, що вони з того тішаться... Досі вони казали, що перша їх задача — згнести ту буржуазну державу війною... Тепер, — що завдання СССР — мирно з тою державою жити...

Чи Радек говорить правду? І так, і ні. Ні, — бо всі ще памятають його дотеперішні писання. Всі ще памятають, як в літі 1920 р., коли армії червоні наступали на Варшаву, їхали за ними в потязі — Дзєржинський, Кон і Радек — як будучий, уже готовий уряд ПССР — польської совітської соціялістичної републики. Отже, очевидно Радек, як кажуть Росіяни — „ламаєт дурака", **удає** приятеля і пацифіста. При першій нагоді він охотно знов приїхав би до Варшави **не** як гість, а як — голова польського совітського уряду, „на штиках" червоної армії... Та ба, сила тої армії надщербилася на всіх фронтах — на заході й сході, пятилітка провалилася, грошей нема, фінанси і залізниці знищені, а в Німеччині повстав гітлеризм; ну, і на Україні неспокійно, українська справа відірвання нашої нещасної замученої країни від Москви знов стала на порядок денний міжнародньої політики... А на сході, — узброєним Сфінксом встає Японія. Москва **мусіла** підобгати хвіст під себе і удавати пацифістку...

Така причина несподіваної любови до Польщі, яка прокинулася в совітського достойника. Така причина — що на зїзд істориків у Варшаві Москва не пустила представника Київської Української Академії Наук...

Але не це нас цікавить. Нас цікавить що інше! Згадаймо наші соціялістичні експерименти на Великій Україні 1917—1920 р. Згадаймо, як то панове Винниченки, Грушевські, Шерстюки, Шумські, Шаповали та інші доказували в Москві, що й вони соціялісти, що мусять жеж з ними порозумітися братні соціялісти московські... А Поляки тимчасом розбурхували „шовінізм" у себе і готували армію, і будували цілком буржуазну державу. І щож вийшло? Вийшло, що совіти з тою буржуазною державою прекрасно тепер порозуміваються і мир їй обіцяють, а з нашою братньою соціялістичною ані руш помиритися не хотіли й мира їй не дали, лиш принесли — огонь і меч — війну... Що з того виходить? Виходить, що колиб провідники нашої републики в Київі, замісць соціялістично уподібнятися Москві, **створили би були гарну, хай би куркульську, чи шовіністичну, але добре узброєну державу,** а до Москви післали не делеґатів, а армію — то... то тепер навіть наші еміґранти — соціялісти — сиділи би собі в Київі, в своїй державі... А до Київа приїздили би не Постишеви, які розстрілюють масово наших селян і соціялістичну інтеліґенцію, — а Карли Радеки, які складали би своє поважання президентови „буржуазної" України і — доказували би цитатами з Енґельса і Леніна, що вони завше стояли за самостійну Україну, навіть за буржуазну...

Чи цей яскравий історичний факт промовить до розуму наших політиків? Чи відкриє їм таємницю успіху в перегонах народів? Чи відкриє правдиві пружини людських ділань і причини упадку і взнесення народів? Чи дасть їм цей факт до зрозуміння, що **сила, і тільки власна сила** дає народам перемогу, а не всесвітньобратерські доктрини і не наївна віра в ласку чужинця?!

Сучасність настирливо вимагає відповіді на це питання. Від того, яка буде ця відповідь — залежить наша близька будуччина.

ЧИ ДІЙСНІ ДИПЛЬОМАТИЧНІ УСПІХИ МОСКВИ

Свого часу ціла світова преса, і наша українська разом з нею, була вражена тою легкістю, з якою ріжні европейські уряди почали підписувати з совітами ніби то пакти ненападу.

Почалося це в Лондоні, підчас смертельно тоді вже хорої Економічної Конференції. Представники Польщі, Румунії, Естонії, Латвії, Персії, Афґаністану й Туреччини підписали 3 липня ц. р. спільний договір, в якому визначили, коли саме ту чи іншу державу **треба вважати ініціяторкою** (напасницею) в інтернаціональному конфлікті, а то лише тому, щоби знати, хто поносить відповідальність за той конфлікт.

Отже напасницею треба вважати державу, коли вона:

1. Проголошує якомусь свому сусідови ні сіло ні впало війну.

2. Нападає збройною силою на територію іншої держави, навіть і без проголошення війни (як то було з Японією, що так напала на Китай).

3. Нападає збойною силою, без проголошення війни, на збройні сили іншої держави.

4. Переводить морську бльокаду берегів та портів іншої держави на своїй території.

5. Підтримує на своїй території узброєні банди, що нападають на чужу територію.

Другого дня тотожну конвенцію підписали з совітами й держави Малої Антанти — Чехословаччина, Югославія і Румунія (вдруге, вже як члени Малої Антанти). Потім прийшла черга Литви та Фінляндії. Ціла Східня Европа підписала конвенцію для визначення терміну напасника, запропоновану совітами. Большевики почали бити в голосні барабани своїх часописів, сповіщаючи всім підвладним рабам, які у них пухнуть з голоду, про свої дипльоматичні успіхи і про те, що їм, цим рабам, не слід надіятись на якісь там чужі інтервенції. А щоби зміцнити враження, Москва почала всілякими способами підкреслювати свою нову приязнь з Польщею, вислала до Варшави перше тарнівського Жида, славнозвісного большевицького аґента Радека, який на варшавському двірці прилюдно і вельми ретельно розціловував головного редактора урядової „Ґазети Польської", а потім Інґавніса й Тужанського, тузів української радянської авіяції. Одночасно з тим вона розпустила чутки про завязання Польщею потаємного договору на знищення українського руху. Все це мало служити для стероризування Українців, занадто зворушених і обурених ліквідацією останніх ілюзій української радянської „незалежности".

Не маємо ще можливости судити, наскільки вдалося Москві поглибити цими своїми „дипльоматичними успіхами" ту депресію й розпуку, що мусіли були тимчасово опанувати українське населення на Радянщині, головно внаслідок страшного голоду та наявного намагання Москви винищити український нарід та український націоналізм. Віримо, що депресія й розпука лише тимчасові, і що в українському народньому орґанізмі знайдеться ще досить відпорної життевої сили, щоби стати в активній обороні свого життябуття. Але можемо ствердити, що на західньо - українських землях і на еміґрації ці „дипльоматичні успіхи" большевиків та їх залякування союзом з Польщею на знищення українського націоналізму, викликали результати, цілком протилежні тим, яких большевики сподівались. Український нарід, без ріжниці партій і кляс, від католицьких епископів до темних сельробів, ввесь обєднується нараз у своїй палкій ненависти до варварської Москви, і навіть большевизуючі вилічуються від москвофільського мікробу. — „До бою з Москвою!" — лунає по всіх усюдах. І ми віримо, що до бою прийдемо, і що таки переможемо!

Тут же хочемо лише ще троха спинитися на тих „дипльоматичних большевицьких успіхах". Коли ми їм ближче придивимося, то побачимо, що вони зовсім не такі вже й великі, і враження, що вони були викликали в перших моментах, треба завдячувати большевицькій здатности пускати порох в очі. Бо всі оті підписані конвенції про визначення терміну „напасника" не є навіть договорами про взаїмний ненапад. Вони є лише чисто правничим актом, який стверджує, що коли одна держава проголошує війну другій, то вона на неї нападає (і приймає, значить, на себе цілу відповідальність за ту війну); коли вона переводить морську бльокаду, то вона нападає і т. д. і т. д. Це такесаме, як коли би зійшлися люди і вирішили договоритися про те, коли людина вбиває за правом, а коли без права (наприклад на війні, або обороняючись від збройного нападу, людина убиває за правом): договорилися й розійшлися. А ті люди, що договорювалися, залишилися навіть межи собою незнайомими. Досить, наприклад, вказати, що зараз же після підпису тої конвенції про „напасника", Чехословаччина й Югославія проголосили, що конвенцію ту вони підписали, але **дипльоматичних відносин з совітами всеж таки мати не хочуть.** Совіти тепер всі надії покладають на Америку. Але в Америці українська еміґрація повинна теж сказати своє слово: — „До бою з Москвою! Ані цента на скріплення ворогів українського народу!"

Е. Онацький.

Наука дома.

Ученик мучиться над ґраматикою. Форми часу минулого, теперішнього, будучого.

— Мамо, що то за час буде: „Батько грає в карти?"

— Час змарнований — відповідає мати.

—o—

Нема й мови.

— Про що там іде в тій фільмі, що ти вчора бачила в кінотеатрі? Певно якась любовна пара?

— О, про любов там нема й мови! Вони були подружем...

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(14)

— І тим, що ти кажеж, я маю потішитися? Така лотіха має мені заступити тебе? Я маю жити далекою надією, коли тепер можу бути щасливий? Ні! Такий дурак я не є, щоби загніруч сидіти і ждати, аж може якась випадково щаслива пригода по довгих літах принесе зміну в мою користь.

По хвилі мовчанки, Олекса вхопив Анну за руку і спитав:

— Отже ти ще тямиш, що вчера присягла мені вірність?

— Так, вірність аж до смерти! — відповіла тихим, удомленим, та рішучим голосом. — Тільки розваж, що було би по році, двох, коли би через мене твоя мама далі не хотіла тебе знати.

Анна розказала йому про всю нічну боротьбу в своїй душі і чому рішилася зажадати від нього згоди його мами. Закінчила ще раз запевненням, що своєї клятьби не зломить.

— Добре, вірю тобі! — сказав, вислухавши терпеливо і супокійно. — Зроблю все можливе, щоби ти через мою маму не потребувала боятися за будуче. Та як моя мама буде обстоювати, щоби мене зробити нещасливим, то я знехтую се... Чуєш, Анно? Тоді не буду питати, хочеш ти, чи не хочеш. Я держуся твого святого приречення і ніхто не присилує мене відступити від мого доброго права.

Поцілував дівчину крепко в уста і побіг до фіртки кладовища. По хвили візок, запряжений госрими кіньми, гнав як скажений дорогою на Притичин. На візку сиділа мама Олекси і він сам. Олекса ще дужче підганяв коні. Вони гнали так, що люди з жахом позирали на візок. Ланковичева вхопила сина за рукав і просила, щоби так не гнав.

*

Від хвилі, коли Анна й Олекса на кладовищі розійшлися, минуло десять днів. Анна Олекси не бачила, бо він до Синячки вже не показувався. Що Олекса хоче з Анною женитися, вже знало ціле село. Всі дивувалися потрійно. Дивувалися, що великий богач простягнув руку по бідну халупницю. Таку, що має лиш половину хати і пів морґа саду, бо другу половину дістане її молодша сестра Марійка. Люди також дивувалися, що Олекса не боїться з жінкою дістати тещу таку, що не цілком очистилася з закиду крадіжи. Третою причиною здивовання було, що Олекса проти волі мами хоче звязатися з дівчиною, про котру не добре говорять. Те, що Олекса волів Анну ніж війову Марту, декому видавалось чудом більшим, як біблійне чудо з вином. По зачудуванню пішов страшний гнів. Найбільше сердилися богаті мами доньок. Бідна Анна на своїй шкірі пізнала, що в очах цокотух найбільшим злочином є, коли бідна дівчина посміє подобатися богатому парубкови.

Що вечера Анна ішла по воду до керниці при дорозі перед хатою Гречана. Раньше при тій керници мало з ким зійшлася. Тепер, коли тільки прийшла, коло керниці вже стояла ціла купа бабів. Вони дожидали приходу Анни, щоби розмовляючи, колоти її ріжними злобними замітками. Давніше війт бодай кивнув головою, коли зустрів Анну. Тепер, переходячи попри неї, будьтоби цілком не бачив її. Коли Анна або її мама стояла в хаті у вікні, то війт, ідучи попри хату, нарошно дививсь у вікно, а не поздоровив їх. Раньше бодай учитель заходив до них. Він потішав їх бувало й розвеселяв. Вони знали, що він де міг і як міг, боронив їх. Тепер і його не стало, бо влада перенесла його на інше місце. Новий учитель тільки наслухався про Загірнякову і її доньку, що й не пробував познакомитися з ними.

Хоч у хаті Загірнякової тихо і сумно плив день за днем, то Анну вже бодай не морочило питання: „любить її Олекса чи ні?". Вона вже не потерпала, що він може полюбить іншу. Отсе успокоювало її і кріпило. Вона жвавіше працювала. Не вяла при тій роботі, а навпаки, стала виглядати здоровіше. Вона була певна свого Олекси і надіялась, що Ланковичева прозрить. Надіялась, що на се не треба буде довго ждати.

Через те, що до Загірняків ніхто з села не заходив, ні вони не мали в селі ніякої щирої душі, до якої могли би зайти, жили неначе в пустини. Анна стужилася за людьми. Скористала з того, що викінчила невеличку та добре платну роботу, яку Катря Сивульська, будучи у них, від когось з міста передала була Анні, Анна загадала не ждати, аж по сю роботу зголосяться до неї. Рішилася сама віднести до Катрі, щоби при тій нагоді побачитися з приятелькою і побалакати з нею. Також треба було дещо купити в місті до хати. Зробила би се за одним замахом.

В ночи вже був мороз і впав перший сніг. Не великий, лище землю припорошив. В полудне білів ще лиш там, де люди не доптали і де фіри не зїздили його. Сонце світило ясно і лагідно, вітер не дув, під ногами було сухо. До міста були тільки дві години дороги, тож Анна, пообідавши, взяла кошелика з робіткою і пішла.

У Сивульських Анну приняли дуже сердечно; сердечніше, як звичайно, неначе би дуже втішилися тим, що прийшла.

— Як би ти була не прийшла нині до мене, то завтра я була би пішла до тебе, — сказала Катря, цілуючи Анну.

— Така та робота пильна? — спитала Анна. — Чомуж ти мені не сказала того? Вже три дни, як робота готова. Як би я була знала, що то таке пильне, була бй вже давно віднесла... тому три дни.

Приятелька розсміялася, кажучи:

— Робота цілком не пильна. Я була би приїхала для тебе, бо буде оказія. Один купець їде в ту сторону. Я була би присілася і приїхала до тебе з деякими новинами. Анна троха здивувалася, що стіл перед канапою, на котрім Сивульські обідали і з котрого ще не попрятали посудини, накритий на пять осіб, та що посудина святочна. З того Анна зміркувала, що на обіді були якісь Сивульськими дуже поважані гості. Стара Сивульська раз коло разу цілувала Анну і з веселою усмішкою призиралася їй. Анна була дуже здивована, бо хоч Сивульська все показувала їй свою прихильність, то така сердечна, сказать би так нахабно сердечна ще ніколи не була.

Хата Сивульських була при ринку, себто при міській торговици. Катря і Анна сіли при вікні і, балакаючи, дивилися на торговицю. Сивульська пішла зладити каву для Анни.

Нині був торговий день, тож на торговици був звичайний в такі дни рух, хоч пополудни троха потах. На торговицях рух найсильніший в полудне. Від полудня люди поволи вертаються домів, фіри розїздяться. До возів, що на села вертаються порожні, пхаються ріжні пішоходи, щоби використати оказію; щоби переїхатися: хто по знакомости даром, хто за пару крайцарів, хто за папіроску. Баби, що не випродали свого масла, чи яєць, чи чого там, ходили від хати до хати. Давали дешевше, щоби лиш назад не двигати до хати.

Двогодинною дорогою до міста, Анна втомила свої ноги, тож тепер вдоволена сиділа тут при вікні. Її ноги відпочивали. Нараз Анна тривожно здрігнулася. Катря побачила причину. З бічної вулички вийшла Ланковичева і пустилася серединою торговиці на той її бік. Катря вхопила Анну за руку і, глядячи їй глибоко в очи, сказала:

— Вона тут. Ланковичева була у нас. І Олекса був. Вони до нас заїхали і були на обіді. Ще прийдуть, заки відїдуть до Притичина.

Анна схопилася і сягнула по свій плащ. Катря приневолила її назад сісти, кажучи:

— Не бійся. Скорше як за годину Ланковичева не прийде, бо має багато біганини по склепах. Олекса прийде ще пізніше. Ти лишися, бо мушу тобі дещо сказати. І мама скаже тобі неодно. Маємо для тебе цікаві новини.

— Анна дуже боялася вчути ті новини. Вже знаючи, що Ланковичева була тут, Анна не сумнівалася, що й про свого сина балакала, і нарікала, як він вдурів, якого сорому хоче їй наробити. І цікава була вчути, що таке Ланковичева розказувала, і боялася вчути ще раз таке, як те, що їй до вуха вже розказала була сестричка Марійка. З трівогою ждала на се, що скаже Катря, бо не було виключене, що Олекса таки піддався мамі. Катря зачала:

— Ланковичева заїхала до нас разом з сином. До хати увійшли обоє одночасно. Вона не виталася з нами так весело, як звичайно. Привиталася і балакала приязно, та зараз можна було пізнати, що якась біда гризе її. Олекса проти свого звичаю мовчав. При обіді також не балакав нічого і пообідавши зараз вийшов. Його мама сиділа ще з годину. Коли стала балакати про свого сина, розплакалася. Аж тепер, коли вона стала балакати про сина і про тебе, ми довідалися, до чого прийшло між тобою і Олексою. Ланковичева сказала, що свого сина воліла би бачити на марах, ніж...

Оповідання Катрі перебив спазматичний плач Анни. Катря кинулась до неї, обіймила за шию і стала цілувати, кажучи:

— Не плач, дурна, бо нема чого! Прости, що я, не подумавши, зачала не з того кінця. Так погано лиш зачалося, та ми образумили стару.

(Далі буде).

ТРАҐЕДІЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

На конґресі істориків у Варшаві спитав французький учений одного з представників російської Академії Наук, чому на зїзд не приїхав проф. Михайло Грушевський. На те дістав відповідь: **Ґрушевський осліп.** Таким чином західньо-українське громадянство довідалося про долю свого найбільшого історика, якого в 1930 році вивезено з України у глибину Росії.

Нема серед українського громадянства другого чоловіка, з яким історія українського народу в останніх 40 роках була би так тісно звязана, як з проф. Грушевським. Уроженець Холмської землі стає уосібленням соборности української нації. Його поле діяльности — Львів і Київ. Але де він не працював, завжди працював для цілости нації. Політичні кордони, що розєднували націю, обєднував у собі і в своїх творах Михайло Грушевський.

Девять томів монументальної історії України та цілий ряд оглядів і моноґрафій — ось безсмертний дар нації від одної людини, яка ціле своє життя присвятила праці для народу. Просто годі було би уявити собі українську націю в її теперішньому виді, з її теперішніми політичними й культурними аспіраціями без капіталу, який дав їй проф. Грушевський. Отже не диво, що найвищий уряд в Українській Державі припав саме М. Грушевському. В 1917 р. стає він президентом Центральної Ради та займає це становище до гетьманського перевороту.

Опісля виїжджає він у західню Европу, де віддається всеціло науковій праці. Але незакінчене діло не дає йому спокою. Своєї історії, доведеної до половини Хмельниччини, він не може продовжувати без російських архівів. І тому він рішається повернутись на Україну.

Большевики використовують поворот М. Грушевського для своїх політичних цілей.

Сам голова Центральної Ради — кричали вони — вернувся та бере участь у соціялістичнім будівництві! А проф. Грушевський будував тимчасом історичну секцію ВУНА, ставив її на найвищі висоти та працював над дальшими томами історії.

В 1929 р. появляється девятий том історії Грушевського. На 1,600 сторінках великого формату обробляє Грушевський Хмельниччину та представляє в документарних формах нікчемну політику Москви. В Москві і серед московських ступайків у Києві й Харкові загуло: Грушевський — контрреволюціонер, Грушевського треба зліквідувати! І пішла на нього скажена наґінка. Була спроба втягнути Грушевського до процесу С. В. У. і тоді з ним розправитися. Але це не вдалося. Тоді скомбіновано іншу історію: обвинувачено бувших есерів у звязках з закордонною ґрупою есерів (Шаповалом). На тій підставі побіч Шрага, Тимченка й інших зліквідовано й М. Грушевського, а історичну секцію ВУАН, якої Грушевський був душею, розторощено.

Грушевського большевики не поважилися розстріляти чи заслати на Соловецькі острови. Побоялися прилюдної опінії. Але зате примістили його в Москві в пивничній вогкій кімнаті та засудили на голодову смерть, забороняючи йому працювати над продовженням історії України.

Вже в минулому році поширилися були чутки, що проф. Грушевський захорів на шкорбут (цинґу). Ця недуга походить від недоїдання та часто допроваджує до сліпоти. Потвердження вістки про осліплення проф. Грушевського потверджує й попередні поголоски про голодування.

Осліпивши Грушевського, комуністи в той „культурний" спосіб позбулися цього противника. Проф. Грушевський вже не закінчить своєї історії. Вже не буде розшукувати по архівах за документами московської політики. Його виручать Затонські і Постишеви. Вони будуть писати „історію" України...

Траґедія Михайла Грушевського безмежна. Але не тільки його. Над його долею болів вся українська нація, без огляду на політичні кордони. А з болю того виростає одно спільне почування: пімсти.

„Новий Час".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РОЗУМНА ІНІЦІЯТИВА.

Те, що започаткувало Обєднання Українських Орґанізацій в Америці відозвою „Ратуймо Україну від голодової смерти", поміщеною в ч. 211 „Свободи" з дня 12 вересня, вказує на нашу політичну виробленість. Не в тім діло, що Обєднання закликає до ратунку наших земляків від голодової смерти — бо це природне. І такі поклики уже нераз являлися. Але спосіб підходу до цієї справи вказує, що ми, американські Українці, зробили великий крок уперед.

Хочу звернути увагу на кінцевий уступ заклику, в якому говориться про можливість визнання Совітщини американським урядом і про заходи, щоб це не сталось без порозуміння з українськими масами, про яких власне ходить. Думка, щоб у часі кампанії за злагодження голоду на Україні посилати до американського уряду прохання від наших установ, орґанізацій та в імені зібрань і прилюдних віч, щоб цей уряд передтим преевірив фактичний стан, в якому опинилося населення України, — ця думка справді заслугує на повне признання зі сторони нашого громадянства і на підтримання цього пляну всіми силами. Це вказує, що ми вже вийшли з цього колишнього почування зайдів в Америці, а вважаємо себе повноправними громадянами цієї країни. Власне цей спосіб поставлення справи мусить у першій мірі нас самих піднести високо, бо це знак, що в нас є зрілий провід. А почуття цього, що ми маємо право ставити такі домагання до американського уряду, додає нам почуття сили і відваги.

За таким закликом повинні йти діла. Значить: всі українські громадські установи повинні негайно розпочати акцію. Минули літні вакації, минув час безупинних нарікань, минула пора шукання дороги, прийшла хвиля, коли знаємо, що і як маємо робити. Не марнуймо ні тижня, ні днини.

Одначе треба нашому громадянству памятати, щоби цей рух, який може розростися до великих розмірів, як слід використати для розголосу наших терпінь. Замало буде післати прохання до стейтового департаменту. Треба, щоби й американська прилюдна опінія була за нами. Є тут, в Америці, чинники, які рішучо противляться визнанню совітів. Вони лише чекають, щоби хтось дав їм арґумент у руки. Тим пояснюється, чому деякі орґанізації й одиниці тепер пильно розпитують, хто то такі Українці, яка їх історія, яка їх моральна вартість і т. п. Отже треба постаратися, щоби щоденні ґазети заговорили про наш рух в Америці і дали матеріял нашим прихильникам.

Свідомість цього вкладає на нас обовязок солідно підготовити місце віча, наради, протести, висилку прохань до стейтового департаменту. До таких приготовань належить між іншим приготовлення наперед резолюцій в анґлійській мові і короткого, але влучного звіту з нарад до місцевої преси. Про це треба постаратися наперед, а тоді дуже легко вислати комунікат про українську маніфестацію до місцевих ґазет.

В більших містах Америки є бюра пресових аґенцій, отже „Есошіейтед Прес", та „Юнайтед Прес". Їм у першу чергу треба вислати звіт з відбутого віча че маніфестації. А там, де нема такого бюра, то вислати просто до тих пресових аґенцій у Ню Йорку, не подаючи навіть адреси. Почта сама знайде. Тоді є можливість, що таке пресове бюро само вишле новинку до ріжних ґазет.

У Вашинґтоні є пресова аґенція під скороченим іменем N. C. W. C. News Service, 1312 Massachusetts Ave., Washington, D. C. Вона точно слідить за протибольшевицьким рухом і з тієї нагоди в своїх комунікатах дуже точно згадує про Українців. Варт висилати копію телеґрам також і до цієї аґенції, а це тим лекше, що вистарчить змінити адресу телеґрами, висиланої до стейтового департаменту, і не треба платити окремих коштів телеґрами.

А зрештою нехай місцеві чинники призадумаються над тим, яких союзників треба втягнути до такої акції і як перевести справу пропаґанди.

С. Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ В ШІКАГО
(від березня 1932 року до 31-го серпня 1933 р.).

ЗАГАЛЬНИЙ ПРИХІД:

Датки	$16,792.20
Позички	7,620.00
Прихід з Павільону	28,397.23
Разом	$52,809.43

ЗАГАЛЬНІ РОЗХОДИ:

Видатки Карпорації:	
Дрібні офісові видатки	$ 736.39
Папір і друки	322.06
Телефон і телеграми	211.33
Світло	20.63
Винайм офісу	262.00
Зміна чеків і текс	258.29
Платня робітникам	2,432.47
Подорожі	699.68
Сплата позичок	1,895.00
Фотоґрафії (картки павільона)	84.07
Заплачено за Павільон	15,000.00
Разом	**$21,921.94**
Видатки Павільону:	
Реставрант	$ 7,692.24
Платня робітникам	5,138.18
Орхестра і артисти	6,148.84
Річи до спродажі	1,661.84
Виплачено концесіонарам	4,856.54
Асекурація	1,585.75
Заплачено за експонати	1,436.51
Перевіз річей	622.12
Декорація	183.04
Радіо і оголошення	126.00
Телефон	122.09
Підстави для статуй	269.78
Українські прапори	109.25
Дрібні видатки	663.52
Разом	**$30,615.70**
Загальний розхід	**$52,537.64**

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$52,809.43
Загальний розхід	52,537.64
Готівка в касі	$271.79

БІЛЯНС:

Маєток.	
Павільон	$21,500.00
Арґентинський чек	163.00
Депозит за ґаз	75.00
Готівка	271.79
Інвентар	2,500.00
Разом	**$24,509.79**

Зобовязання	
Джексон і Ко.	$7,600.00
Позички	5,725.00
Платня робітників	1,194.26
Рахунок ресторану	2,311.20
Рахунок Павільону	2,130.56
Рахунок офісу Корпорації	2,303.07
Чиста вартість	3,245.70
Разом	**$24,509.79**

Тома Фльора, авдитор.
Д-р Мир. Сімнович, голова.
Юрій Небор, фін. секр.

Ю. Боршош.

ЧУЖИНЧЕ, ЗНАЙ...

Чужинце, знай
Мій рідний край,
Отсі гори прегарні, високі;
Тут із краси
Росте горе і болі стоокі.

Чи бачив ти
Кращі світи
І щиріше серденько дівоче?
А ворог злий
Зруйнувати мій рідний край
[хоче.

Чи бачив ти
Його ліси
І геройські могили по полю?
Там ворог злий
Зрубав мечем героїв за волю.

Чужинче, знай:
Мій рідний Край
Своїм вином гостей напуває,
А сам нуждар
І росолу для себе не має.

Чужинче, знай,
Що це мій край;
Тут молотять й святкують
[села,
Але з горя
Розлилася пісня невесела.

Чужинче, знай
Мій рідний край
Отсі гори прегарні, високі;
Тут із краси
Ростуть муки і болі стоокі.

Д-р Остап Грицай.

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ

Іван Филипчак: „Кульчицький, герой Відня".
(Історична повість з XVII. в. З приводу ювилею (1683—1933). Кульчиці Шляхотські, Самбір. Мал. 8-ка, 260 ст.).

—o—

В моїй, недавно на сторінках нашого журналу поміщеній статті про Українця Кульчицького, загонового шляхтича зпід Самбора, якому призначено було відограти підчас облоги Відня Турками (1683) ролю епохального значіння, я вже мав нагоду розмалювати ближчі обставини того подвигу, так тісно звязаного з освобідженням Відня з турецької біди. А на цім місці хочу ще додатково обговорити одну з найновіших літературних появ у нас, присвячену власне особі нашого земляка з Кульчиць, а саме історичний роман Івана Филипчака, якого героєм являється Кульчицький, починаючи від літ його молодости аж ген до епохи облоги Відня.

Як бачимо — завдання, яке собі поставив автор, було стількиж гарне, що й на часі, бо звеличувати літературними творами память визначних людей народу, цеж одно з найкращих змагань письменства, а ще дотого тепер, коли з віденськими обходами з приводу 250-ліття згаданої облоги особа Кульчицького повна інтересу для всіх. І розумів це й наш ширший громадський загал у краю, наскільки видання книжки п. Филипчака уможливлене було зусиллями громадян з Кульчиць Шляхотських „як земляків і свояків Юрка Франца Кульчицького" та жертвами інтеліґенції, що вийшла з підгірської шляхти. В томуж і дуже відрадний обяв національної та громадянської свідомости тих жертводавців, і це годиться зазначити тут з усім признанням як появу не таку то дуже звичайну в нас. Але притім, саме з огляду на загальні жертви, принесені ідейною громадою в користь видання книжки Филипчака, всякий критичний читач тим живіше зацікавиться питанням, як її автор ставиться до свойого завдання та наскільки оправдав надії, покладені на його працю жертводавцями.

На жаль — з цього погляду доводиться мені ствердити невдатність твору Филипчака.

До речі зазначу, що наш український комітет обходу роковин 1683 р. у Відні мав книжку Филипчака вже в березні ц. р., одержавши її з дорученням „подбати про її переклад на німецьку мову і тимсамим і про поширення культу Кульчицького і між чужинцями". І воно безперечно, що на основі доброго українського ориґіналу такий переклад можна було зробити і з приводу ювилейних обходів поширити немало між чужинцями. Та що вдієте, коли книжка Филипчака написана так, що не то вже перед европейського читача не можна з нею показуватись, але й перед свідомим українським читачем ніяково, тому, що автор не завдав собі труду підійти до свойого важливого завдання з усією серіозністю. І от вам ще одна відповідь на те, чому наша література така вбога, або краще: така нерепрезентативна назверх, на міжнародній арені. Бо в нас ще завжди береться за перо абихто, і взявшись писати, пише абищо, отак собі, що чорнило на папір несе, не ставлячи ні до себе, ні до свойого твору вищих вимогів, наче в переконанню, що надрукована книжка це конечно — і літературний твір. Отак і п. Филипчак, хоч він уже не дебютант, але автор цілої низки літературних спроб, написаних ним раніше.

Що ось стиль і техніка історичного оповідання нині далеко інші, ніж були тому пів століття — от у епоху „Захара Беркута" Франка, — про це, на мою думку, требаб тямити всякому, хто сьогодні береться писати історичні повісти. Але наш автор такими питаннями не турбувався мабуть зовсім. Він оповідає так по старосвітськи, що читач уже після перших сторінок тратить охоту читати далі, навіть не вважаючи на те, що фабула повісти придумана дуже добре і при дещо кращій інвенції висталаб ще й на другий том нашої повісти. Вонож зовсім відповідає дійсности тої епохи, коли ляцькі наїзники підпалюють у нашій повісти хату батьків молодого Кульчицького, а він у відплату вбиває опісля в боротьбі головного винуватця і як баніт утікає на Січ, де вчиться турецької мови і служить тут кілька літ як своєрідний консуль Січи для турецьких справ. А ще цікавіше завязується фабула повісти далі, коли Кульчицький при нагоді одного турецького наступу на Січ дістається в турецький полон, стає в Царгороді невільником міністра і плянтатора тютюну Кари Селіма, і дослугується в нього такого довіря і ласки, що Кара Селім настановляє його вкінці своїм верховним урядовцем і як такого посилає його до Відня представником свойого торговельного підприємства. І тут тепер доводиться Кульчицькому довершити при облозі міста Турками відомого подвигу. Зазначу при тім, що думка автора, веліти Кульчицькому віднайти в палаті Кари Селіма сестру своєї — полишеної в Галичині — суджeної, що жиє тут в гаремі після смерти матери-Українки, вхопленої колись Турками, це романовий момент першорядного значіння, особливож з погляду на її любов до нашого героя та на її утечу з гарему.

Як сказано:

Фабула повісти придумана дуже добре. Але що поможуть авторови і найкращі помисли, коли в нього нема ніякого хисту артистично розмальовувати їх? Филипчак не поет і не артист, він навіть не літерат хочби пересічної міри, і тому вся ота, така багата своїми артистичними **можливостями** фабула, не використана ним з мистецького боку ніде. Навпаки — тут навіть такі моменти, які повинніб давати авторови нагоду розмальовувати ситуації, захоплюючі читача до екстази цікавости — виходять сухо, сіро і млаво так, начеб це ми читали тільки якийсь поверховний реферат про них, писаний стилем канцеляріиної прози. А дотого Филипчак, наче в почуттю своєї **творчої неспромоги,** навіть не береться розмальовувати великих моментів, і виходить таке, що ми скрізь там, де надіємося цікавих картин, поставлені автором просто — перед довершений факт! І це тут місцями робить мимохіть комічне враження, мовляв, —уявіть собі, самі, як це було. Отак, у XIV. розд. (ст. 81) чуємо раптом про те, що Юрко з товаришем уже причалили до Хортиці, але як вони з Кульчиць дісталися туди, те вже автор полишає уяві читача. Отак опісля ми з Юрком у Царгороді, не діждавшись ніякого опису цього міста міст, а й усе те, що тут зустрічається, як спроба опису плавби по Чорнім морю та невільницького побуту, таке млаве, сіре й нецікаве, начеб автор не читав ні одної з наших історичних дум, причім і момент утечі дівчини з гарему виходить у Филипчака так слабо, що в цілости його майже не запримічується! І що таким самим ладом сухого канцелярського реферату автор — тільки місцями нестерпно балакучо — намагається розповідати і про Відень, його облогу Турками та подвиг Кульчицького, це в нашій повісти, після всього дотеперішнього, розуміється само собою — наперекір усім крикливим вигукам у **німецькій мові,** які, в такій скількости, як тут, на мою думку, зовсім зайві, а місцями таки несмашні. А що з чудово гарної природи Відня і його околиці — передовсім же з Віденського Ліса — в нашій повісти нема дослівно ні одного сліду, це тут не здивує нікого, хто знає, що артистичні картини з природи не істнують для оповідачів в роді Филипчака таксамо, як не істнує для них ніяка психольоґія, з погляду на яку вистане тільки поглянути на те, яку сіру тінь зробив Филипчак у своїй повісти з постати нашого великого Сірка (розд. XIX.). І саме тут — таксамо як у розділах про Царгород і про Відень — виявляється наглядно, в чому саме несеріозність підходу автора до справи. В тому ось, що автор береться писати про речі, яких не знає, яких не прослідив гаразд і не вивчив навіть настільки, щоб дати хоч популярну лектуру для пересічних читачів. Бо спосіб, у який Филипчак розмальовує Січ, доказує, що він ні січової ґеоґрафії, ні січового побуту не знає настільки, щоб давати тут картини артистично бездоганні, і тому замісць історичної дійсности дає фантазії наївного канцеляриста з уявою ґімназійного ученика (розд. XIV—XIX.). А якщо так є зі Січю, то хіба не диво, що з Віднем і з Царгородом в нашого автора ще гірше.

При кінціж не можу не згадати хоч кількома словами ще і про мову п. Филипчака.

Це та, на жаль, типова мова галицьких літератів у роді нашого автора, в якій нема ніякої краси і ніякої сили, тобто ніякого подиху життєвої стихії народу, а скрізь промахи, недбалости, незнання і чужинецьке сміття — звичайно польське — в такій скількости, що видати книжку з полишенням того всього — це вже несовісність та іґнорація. У Филипчака зам. „діється" маємо „дієся" (і подібно), зам. „їй" — „ії" (промах, питомий навіть кращим письменникам у Галичині), зам. „про щось" — „о щось", зам. „ввесь" — „цілий", „много" зам. „багато", „противний" — зам. „протилежний", „сказати на щось" — зам. „засудити на щось", „де" — зам. „куди", „ту" — зам. „тут", „но" зам. „ну", — і безліч іншого. Польонізми чергуються при тім зі словами чужими, вжитими в найневідповідніших місцях: „ґанч", „делікатна матерія", „зльокалізовано", „енерґійно", „апетит", „реальна ситуація", „іронічно", „кляштор", „спеціяльна нарада", — щоб навести лиш дещо з кількох сторінок.

Такими книжками годі годувати наших людей!

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

SAYS DEATH STALKS UKRAINE VILLAGES; SOVIET TAKES FOOD, MEN TURN CANNIBALS.

By Philip A. Adler.

The following letter, received by a Detroit Russian from a friend in Ukraine, was brought to the office of The News last spring. It seemed incredible then and was not published. Recent reports from the Soviet Union, particularly that in Monday's News of a meeting of protest, held by Detroit Russians Sunday, against the Soviet goverment permitting its people to starve without offering aid, offer sufficient reason for its publication after a delay of several months.

In translating this letter from its original Russian an attempt was made to retain the author's style. Much repetition has been eliminated and paragraphing and punctuation have been introduced to facilitate the readers. Names of individuals and places have changed for obvious reasons:

* * *

Good morning, Alexey:

I am sending to you my friendly greetings and to your wife and children. I wish you all good health. Then, Alexey, wishing to remind you, I decided to write to you and to share with you all about our life in which we are living.

If I had the ability to tell you exactly what is happening in our village and in our entire country, you would not believe it. But it is so, and I will commence to state it to you briefly.

Forgive me if my letter makes an unpleasant impression. It cannot be helped. Our dear native Ukraine is now sad and naked. Half of the inhabitants of our village must die before the next harvest. One-third is already dead. There are many vacant houses. In the village G., of 50 families, only five are left.

In our village people walk like black shadows, swollen with hunger and seeking some sort of offal to eat. We ate up all that could be eaten—cattle, dogs and cats—and now the villagers are attaking and eating men. Parents eat their children.

There is a chain of terrible crimes. There is no life, only horror. In our village corpses are being dug up from fresh graves and they eat them. This is to what it has come. Judge for yourself our cultural civilization.

We have no bread, no production of any kind. Agriculture is dead. In our village nothing is left. There are no pigs, not even for breeding. Of fowl—geese, ducks, chickens—there is none. You can not find an egg even for medicine. Of cows only 20 per cent is left. Horses are gone. The land is covered with weeds. Such is industry and culture in the Soviet Union.

The best peasants are ruined and they went to beg for bread with sacks over their shoulders. But there is none. Bread is taken away from peasants by the goverment at low prices and carried off somewhere, no one knows where, and our cities and villages are left to starve. In our socialist order such is the ethics that bread, milk, meat, eggs are taken away and the villagers get nothing.

Thus in our socialist regime there is no freedom of speech or press. These have been so crippled that they are no better than under the old czarist reaction. You can not say or write anything, for they will shut your mouth. You see assault everywhere. Prisons are full of people. Think of the life of peasant who spent all his life raising bread and now cannot eat it. Our Ukraine used to be rich in potatoes, now we haven't any, even for seed.

* * *

In our village there is complete starvation. People fall like flies in autumn. They are buried without a priest and without a cross. We do not make caskets, as there is nothing to make them with. So from five to 10 corpses are thrown together in a grave—naked, like dogs—and so buried.

Here is an example for you. The street in which you were born and raised is empty. Your brother Dmitry is dead. He died in April. Your cousins, Vasily and Yemelian, and many others. For example, those three men who came back from America, Afanasy, Danchuk and Prokhvor—all died of hunger.

I told you in another letter some time ago that your brother Andrey was going to die. Now he is dead. And now about your sister, Proskovia: She is all swollen with hunger and on the verge of the grave. She can still be saved with a few dollars. Otherwise she, too, will die.

During the first 20 days in May, 120 people died in our village, and since January more than 400 died of starvation. For the same period we have only seven births. The few party members (Communists) among us manage to live. The rest are suffering privation. And the government does nothing.

Should this letter reach you, destroy it or hide it. I am afraid. I am sending this from another village. Should they find out who wrote it, I would be thrown in jail. And I have five children and don't want to see them die.

My children are like grass-eating animals on pasture. They eat grass, roots, bark—anything they can find. And I have to look on helplessly. You remember back in 1928 I wrote to you how we lived, all about our education, culture, schools, industries and everything. It was all like that then. But now everything has been turned toward the destruction of the people.

* * *

If you see Fedor, tell him his parents died of hunger and ask him to help his sister Anna.

If you can reach Timofey—he lives in Boston—tell him his father died of hunger the same week as your brother. He was chewing a piece of paper and crying for bread. Then he choked with the paper in his mouth.

Do not consider me crazy for writing to you like this. In my next letter I will tell you how many people in our village have been exiled and how many were sold at auction for the non-payment of taxes.

Should this letter reach you, send the reply to S., as they may be watching me here as an unreliable person. I am not afraid to die, but I would like to live, just to see what is going to happen.

Help your sister or she will die, and remember me and my wife and my five children and send us money for two poods (80 lbs.) of bread. For us to earn bread, one must work as a laborer 50 days at five roubles a day ($2.50), as bread cost 250 roubles a pood. At the Torgsin, in the store for foreigners, bread can be bought with American money at $2 a pood.

(The Detroit News, Tuesday, September 12, 1933).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Звіт з „Українського Дня".

Від імени Школи Українського Національного Танку п. В. Авраменко скликав інформативні збори до Січової Салі дня 6. вересня, в год. 8-мій вечером. На цих зборах п. Авраменко говорив про: 1) Участь танцюристів на Світовій Виставі; 2) Звіт з „Українського Дня", і 3) про дальші пляни Школи Українського Танку.

Тому, що на збори запрошені були члени майже всіх українських товариств і братств, як також і уділовці Української Виставової Корпорації, потреба вимагала вибрати президію до переправадження цих зборів.

Вибрано одноголосно п. Петра Сенькова головою, а Михайла Булку секретарем.

Голова відкрив збори і прочитав програму, котру принято одноголосно. Зараз по цім п. Авраменко приступив до звіту, з якого виходило, що хоч Українська Виставова Корпорація дала повновласть п. Авраменкови на переправлення „Українського Дня", то не дала йому ніякої помочі.

Здав теж п. Авраменко і звіт фінансовий, котрий передано вибраній на це комісії до провірення.

Дискусиї над звітом п. Авраменка не було ніякої, крім кількох запитів, на котрі п. Авраменко дав вдоволяючі відповіди.

Д-р Скегар поставив внесення, попер В. Великий, щоби вибрати комітет з пятьох, котрий має провірити всі рахунки і подати загальний звіт до української преси. Внесок цей принято одноголосно і вибрано до комітету слідуючих: д-р Г. Г. Скегар, Петро Дідик, Андрій Крупяник, Микола Кулак і Стефан Ревак.

При кінці п. Авраменко вичислив пляни, які має Школа Українського Національного Танку на будуче. Згадав також за три запрошення від фільмових компаній з Галівуд, щоби прибув в ціли навязання переговорів на виріб українських фільм.

На закінчення відспівано „Ще не вмерла Україна", а всі присутні пожелали п. Авраменкови щасливої подорожі і найкращих успіхів у Галівуді.

Петро Сеньків, голова;
Михайло Булка, секр.

Згаданий вище комітет провірив усі рахунки, представлені п. Авраменком та переконався, що фінансовий стан „Українського Дня" представляється так:

Всіх приходів було $1,491.90.
Всіх розходів було $3,784.98.
Остається недобір $2,293.08.

Цей недобір покрито частинно приватними позичками.

(Подрібний звіт з видатків і приходів переслано до „Свободи").

За Комітет:

Д-р Г. Г. Скегар, С. Ревак, А. Крупяник, Н. Кулак, П. Дідик.

Не шкодить.

Пізно в ночі готелевий портієр впускає двох молодих людей, з яких один виглядає йому дуже пяний.

— Тут не можете з вашим приятелем ночувати. Це готель, де алькоголь заборонений, — каже портієр.

— То нічого не шкодить, він такий пяний, що того не запримітить, — каже приятель на оборону пяного.

—o—

Мало що не...

— Ну, пані, маєте щастя! Та то вчора малощо не вбили вашого чоловіка!

— Що ви кажете?!

— Ваш чоловік є полісменом, правда? Число його 182 — так?

— Так, ради Бога, що сталося?

— Там підчас заворушень зранили полісмена число 183.

Чоловік: Наталю, не розумію твоєї зависти. Таж Марійка, то моя плятонічна приятелька.

Жінка: Ми на таких справах розуміємося. Твоїй першій жінці ти також говорив, що я твоя плятонічна приятелька.

10 ЗАПОВІДЕЙ ГЕБЕЛЬСА.

Теперішній німецький міністер пропаганди, д-р Гебельс, це мотор противжидівської акції гітлерівців у Німеччині. В жидівській справі видав він кілька книжок, де зясував, чому правдивий Німець повинен поборювати Жидів. Свої думки скристалізував він. Гебельс в 10 точках. Ось вони:

1) З Жидом не можна боротися в позитивний спосіб. Жид є наскрізь негативним чинником; його треба скреслити з німецьких рахунків, бо інакше він буде в них робити помилки.

2) Не можна з Жидом спорити про жидівські справи, бо не можна когось переконати, що мається право і обовязок його повісити.

3) В боротьбі не треба Жидови давати тих середників, що їх дається чесному противникови, бо він ним не є.

4) Жид не має права голосу в німецьких справах, бо він є лише чужинцем, що користується в нас правом гостинности, яке то право він у всіх випадках надуживає.

5) Згодачна моральність Жида не є ніякою моральністю. Це тільки вміння ошукувати, доведене до вершин мистецтва. Тому Жид не має права до опіки з боку судівництва.

6) Жид не є інтелігентнішим від нас, але спритнішим і хитрішим. Його системи не можна зломити економічними засобами, бо на економічному ґрунті він бореться інакше, як ми. Можна його зломити тільки політичними засобами.

7) Жид не може образити Німця, а жидівський наклеп це шляхоцький герб для німецького антисеміта.

8) Вартість Німця, чи німецького руху, є в простому відношенні до його ворожої супроти жидівства постави. Бути виставленим під удари з боку Жидів — це добре свідоцтво. Кого Жиди не переслідують, або, що гірше, хвалять, той є непожиточним і шкідливим.

9) Жид глядить на німецьке питання з жидівської точки погляду і тому в більшости говорить неправду.

10) Треба бути за антисемітизм, або проти. Хто ощаджує Жидів, робить злочин супроти власного народу. Антисемітизм — це справа особистої чистоти.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З весілля на поміч голодуючим і потерпівшим від повені.

Чимало в нас величавих та гучних весіль. Простори салі заповнені гостьми, пригравє велика орхестра, гості заїдають смачні страви, пють добірні напитки, танцюють, веселяться і розходяться. Молодята виїжджають у пошлюбну подорож, а гості, як звичайно, забувають скоро за те, що минуло.

Про весілля панни Марії Сурми з п. Йосифом Ганусеем з Филаделфії, Па., яке відбулося в суботу, 2 вересня 1933, також можна сказати, що було велике та славне. Марія Сурма, відома пяністка, виступала нераз на концертах. Тому то на її шлюб зібралось до церкви багато людей з Нюарку та околиці. Співав хор товариства Боян під диригентурою п. Т. Каськова.

Весільна забава відбулась в Українській Галі при Корт ул., яку гарно прибрано. Підчас весільного обіду дружба, п. Е. Гарасим, студент медицини, попросив присутних, щоби забирали слово. Перший промовив д. Р. Слободян, витаючи новоженців, та бажаючи їм усього добра. Він теж підніс, щоби залишити з того весілля тревалішу памятку, а то, поміч рідним братам, терплячим голод та холод. Наступні бесідники, як Іван Лисак, д-р Тулігловичъ, М. Бурий, М. Литвин, В. Сидорович та Е. Гарасим, піддержали пропозицію попередника та зложили жертви в сумі $30.00, як слідує: по $5: Йосиф і Марія Ганусеї (молодята), д-р Тулігловичъ; Р. Слободян $2.50; по $1: Антін Сурма, Володимир Сидорович, Іван Настюк, Максим Ярема, Іван Лисак, Мирон Литвин, Михайло Дубас, Дмитро Мазур, М. Бурий, Григорій Дубас, Василь Дубас, Анна Райца, Стах Зелінський, Михайло Вовчак, Василь Ярема й Еміль Гарасим; Данило Мотуз 50 цнт.

Збіркою занялись Еміль Гарасим і Володимир Сидорович. Гроші переслано до краю через Обеднання.

Присутний.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(48.).

Потвора спинилася біля дерева. Вона люто рила своїми копитами землю й кілька разів ударила своїми рогами й лобом по дереві, стараючись його зломити. Та скоро переконалася, що це зробити їй не сила. Тригор розлігся біля дерева, чекаючи на свою жертву. Підвівши голову догори, щоб вибрати собі краще місце, Тарзан здивований побачив там Панатлі. „Як ти прийшла сюди й чого?" — запитав він її. „Я прийшла, щоби попередити тебе про небезпеку цих лісів".

На це Тарзан відповів: „Це дуже добре з твого боку, але дуже нерозумно! Я ніколи не забуду цього тобі!" — відповів їй Тарзан. З дерева Тарзан уже міг спокійно й добре розглядіти потвору, яка час від часу позирала очима на дерево. Вона мала крім будови свого тіла ще фарби такі яскраві й так підібрані, що вони були жахливими для кожного. Не дивно, що Панатлі та її хвостате племя так боялися цих лісів.

Панатлі пояснила Тарзанови, що тригор ніколи не кидає своєї жертви, коли надибав її. Він буде так довго стерегти свою жертву й слідкувати за нею, поки вона не дістанеться йому. „Та й тригор має своїх ворогів", завважив Тарзан. „О, ні! Ніхто не відважується на нього нападати", відповіла дівчина. „В такому разі нам треба рушати звідси", сказав Тарзан. „Рушати? Куди? Як" — здивовано запитала дівчина. „Я тобі зараз покажу наш шлях", відповів Тарзан.

„Ходи за мною по гилках дерев", сказав Тарзан. „Цей шлях для нас найкращий. Ми можемо ним вибратися з ліса, або зайти в таку гущавину ліса, куди ніщо не забреде". „Ми тепер попали між Тородонів, які є непереможні на деревах, і тригорів, які непереможні на землі", відповіла зі страхом дівчина. Обидвоє подалися по гилках з ліса геть. Коли вони вже досягли кінця ліса, Тарзан побачив, що тригор далі стереже його під деревом. „Що тепер робити?" — думав Тарзан.